

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

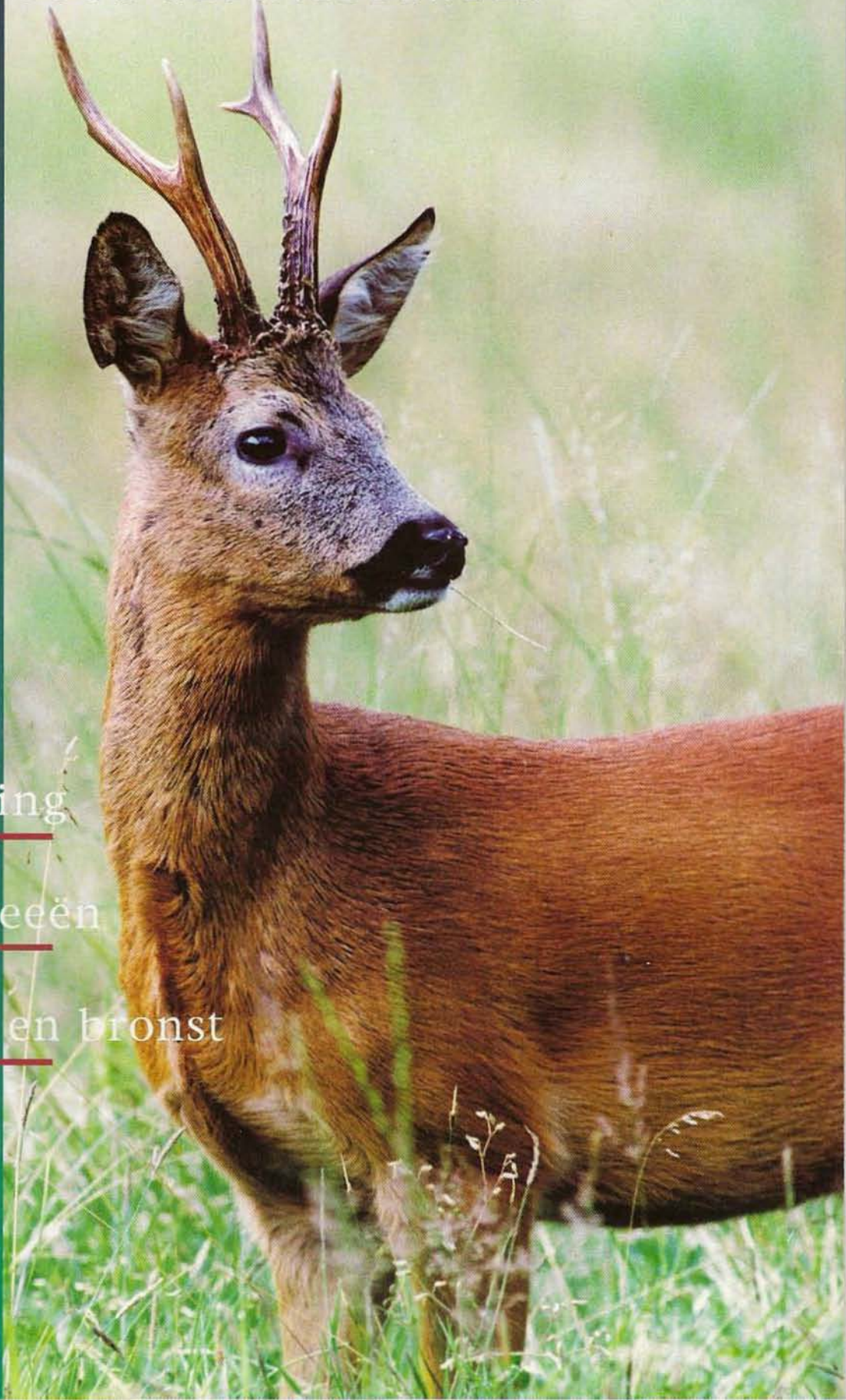
7^e jaargang, nr. 22

Augustus 1999

Jaarvergadering

Welzijn van reeën

Lynx, ziekten en bronst

Inhoud

Lynx beschermd	3
Besluitvaardige Jaarvergadering	4
Het welzijn van reeën	6
Vragen naar aanleiding	9
Voor u gelezen	10
Het prepareren van het gewei	12
Welzijn van reeën	15
Reebronst	20
Reewildbeheer	22
Activiteiten	23
Nieuws van onze ledenservice	23

Colofon

Opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar
Beschermer: Z.K.H. Prins Bernhard

Redactie:

G.J. Spek - Eindredacteur
R.L. van Nederpelt - Redactielid ad interim
Mw. J.E. van Herp-Bruynius - Redactiesecretaris

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
R.C. van Dijk - Advertentie Acquisitie
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

P. Schenk	voorzitter (1998)
M.O. Schepers	secretaris (1998)
R.L. van Nederpelt	penningmeester (1993)
G.J. Spek	ambtelijk secretaris (1998)
J.H. Bakker	lid (1996)
J.B.M. Hoefsloot	lid (1997)
H. Meijeringh	lid (1992)
H. Punt	lid (1987)
Dr A.P.M. Rutten	lid (1993)
Ir J.M. Seroo	lid (1985)
C.J.M. Slikkerveer	lid (1997)
Dr R.J. Vierling	lid (1996)
G.F.H. van der Woude	lid (1994)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
B.P. Rauwerda - Public Relations
E. van Veen - Journalist
Ir J. Poutsma - Bioloog

Secretariaat:

G.J. Spek,
Elburgerweg 146,
8171 RJ Vaassen.
tel: 0578-576124
fax: 0578-577406
E-mail: spekfauna-advies@introweb.nl

Ledenservice-administratie:

Mw. J.E. van Herp-Bruynius,
per 1 augustus 1999
Aldewei 12, 8711 BT Workum.
tel: 0515-542555
fax: 0515-543202

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink,
Lhee 96, 7991 PK Dwingeloo.
tel: 0521-597356

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek,
Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo.
tel: 0547-292228

Vormgeving Et Druk:

Direct Promotion Et Advertising B.V.,
George Westinghousestraat 2, 1097 BA Amsterdam.

Contributie: fl. 50,- per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Garderen.

"Capreolus" is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor de volgende 'Capreolus' vóór 1 september 1999 zenden aan redactie van Capreolus:
Antwoordnummer 2101, 8710 VA Workum.

Lynx beschermd

Uit: 'Bulletin Unie van Provinciale Landschappen'

Van de redactie

Het Ministerie van LNV heeft de ministerraad voorgesteld om de lynx op de lijst van beschermde diersoorten te plaatsen. Dit terwijl nog steeds betwijfeld wordt of de lynx wel meer dan sporadisch voorkomt in Nederland, laat staan dat deze schitterende katachtige inheems genoemd kan worden. Het Ministerie doet met bescherming een stap met vooruitziende blik.

Voorkomen in Nederland

Er is enkele jaren geleden onderzoek gedaan naar het voorkomen van de lynx in Nederland. Geconcludeerd werd toen dat er geen bewijs is te vinden dat de lynx vroeger in Nederland voorkwam. Wel bestaat er een stuk schedeldak van een lynx dat gevonden is bij Valkenburg, Zuid-Holland. Dit is echter gevonden bij een opgraving met resten van een Romeinse nederzetting. De Romeinen kunnen dit schedeldak uit andere delen van West-Europa hebben meegenomen, het is bekend dat schedels en vachten van diverse wilde dieren werden verwerkt in bijvoorbeeld kleding van soldaten. Ook kan het een meegenomen 'huisdier' betreffen.

Recente waarneming

Toch zijn er recent regelmatig berichten verspreid over waarnemingen van meestal sporen van de lynx. Eerst (midden tachtiger jaren) kwamen deze meldingen uit Zuid-Limburg, maar nu ook uit Brabant en Gelderland. Gesteld wordt dat deze lynxen uit de Ardennen of Eifel zouden zijn afgedwaald. Officieel zijn echter geen lynxen bekend hoewel er zeer waarschijnlijk in de Eifel en Ardennen (illegaal) lynxen uitgezet zijn. Dit waren vermoedelijk dieren die halfwild ontsnapt zijn uit (privé-)dierentuinen of werden losgelaten door particulieren die een lynx als huisdier niet langer zagen zitten. De dichtstbijzijnde populatie lynxen van geheel natuurlijke oorsprong, zitten in zuidoosten van Duitsland in het grensgebied van Tsjechië en in Zuidoost-Polen. In de Vogezen (Frankrijk) en Zwitserland zitten populaties

na herintroductie. De lynx is een dier dat zich niet graag laat zien en daardoor zelden wordt waargenomen. Ook in de gebieden waarvan met zekerheid gezegd kan worden dat de lynx er voorkomt, moet men het

meestal met sporen doen (prenten, prooiresten en uitwerpselen). Het is dus niet onmogelijk dat verdwaalde dieren zich ongezien verspreid hebben en plots ergens opduiken.

Uitzetten

Diverse malen zijn er ook in Nederland stemmen opgegaan om de lynx uit te zetten, te (her)introduceren. Enkele jaren geleden kwamen deze geluiden van enkele biologen en natuurbeschermingsorganisaties en ook recent deed een medewerker van Natuurmonumenten hier uitspraak over in de pers. Ook het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek in Wageningen ziet graag een onderzoek naar de mogelijkheid om de lynx uit te zetten op de Veluwe.

Het gebaar van het Ministerie, om op voorhand de lynx te beschermen, is voor deze onderzoekers en organisaties dan ook zeer welkom. Er vanuit gaande dat er al enkele lynxen in ons land rondlopen, is bescherming van deze bijzonder fraaie katachtige zeker een goede zaak. Tevens is (her)introductie dan overbodig geworden.

Fotografie Joke Hendriks - Lynxen

Besluitvaardige Jaarvergadering in Vorden

Door B. van Veen

Vereniging Het Reewild: beheren, bejagen en publieke verantwoording
Traditiegetrouw hield de Vereniging Het Reewild haar jaarvergadering op de plaats waar het allemaal begon: het aloude plezierige Hotel Bakker in Vorden. Wat minder traditiegetrouw wellicht was op die zaterdagmiddag 24 april de besluitvaardigheid van de vergadering. De mogelijke consequenties daarvan zijn tamelijk opzienbarend, althans naar buiten, ook richting soms met een slechte luisterfunctie behepte actiegroepen. De vergadering nam, na ampele discussie, een nieuwe doelstelling -Mission Statement- van de Vereniging Het Reewild aan.

Fotografie J. Brinkman

Deze doelstelling, die nog doormiddel van een schriftelijke enquête zal worden onderworpen aan de goedkeuring van alle leden, kenmerkt zich vooral door een aanpassing van de Vereniging Het Reewild aan de huidige maatschappelijke normen. Zo afficheert de Vereniging zich niet meer als een 'jagersclub', maar als een organisatie die in woord en daad de verantwoordelijkheid neemt voor een goed en humaan beheer van het reewild in Nederland. Onderdeel van dit goede beheer is uiteraard het bejagen van reewild. Maar het houdt ook in het toelichten van het hoe en waarom van bepaalde maatregelen en voorstellen. Het afleggen van verantwoording dus jegens de samenleving, inclusief de overheid, grondbezitters en actiegroepen.

Quota

Het afschieten leidde tot enige discussie, omdat de toegekende quota doorgaans voor amper meer dan de helft worden geëffectueerd. Conclusie van een geharnast en vooral praktisch lid: 'We moeten achter de vrouwelijke reeën aan! Dat levert weliswaar geen trofeeën op, maar het is veel effectiever om de dieronvriendelijke overbevolking tegen te gaan'.

Voorzitter de heer P. Schenk leidde de vergadering met vaste en toch democratische hand. Op die manier kreeg hij het gezelschap achter de plannen voor de komende tijd. De Vereniging Het Reewild zal meer naar buiten treden richting media, publiek en overheden. Zij zal zich teweerstellen tegen wantoestanden zoals die zich met betrekking tot het reewild hebben voorgedaan. 'Maar ook zal de discipline onder de leden moeten worden verbeterd', aldus Schenk, 'want als we nog teveel als -slechte- jagers in plaats van als goede beheerders worden beschouwd ligt dat soms ook aan leden van onze Vereniging en niet altijd alleen maar aan dragers van geweren die geen lid zijn'. In dit verband juichte de vergadering ook het verbeteren en strak de hand houden aan opleidingen toe. 'In een commercieel bedrijf zou je zeggen dat we teruggaan naar onze core business', zei de voorzitter, die ook daarmee de vergadering op zijn hand kreeg.

Meer nieuwe leden

De roep om meer nieuwe leden houdt aan. Kampioen dit keer was de heer P. Schneider - die ook opnieuw lof kreeg toegezwaaid voor zijn 'zweethondenlijst' - met 39 leden, die allen op 24 april hun contributie hadden betaald. Hij kreeg opnieuw de wisseltrofee mee naar huis - maar mag deze nog steeds niet houden. 'Een jaar is een jaar is een jaar', legde de voorzitter hen desgevraagd uit.

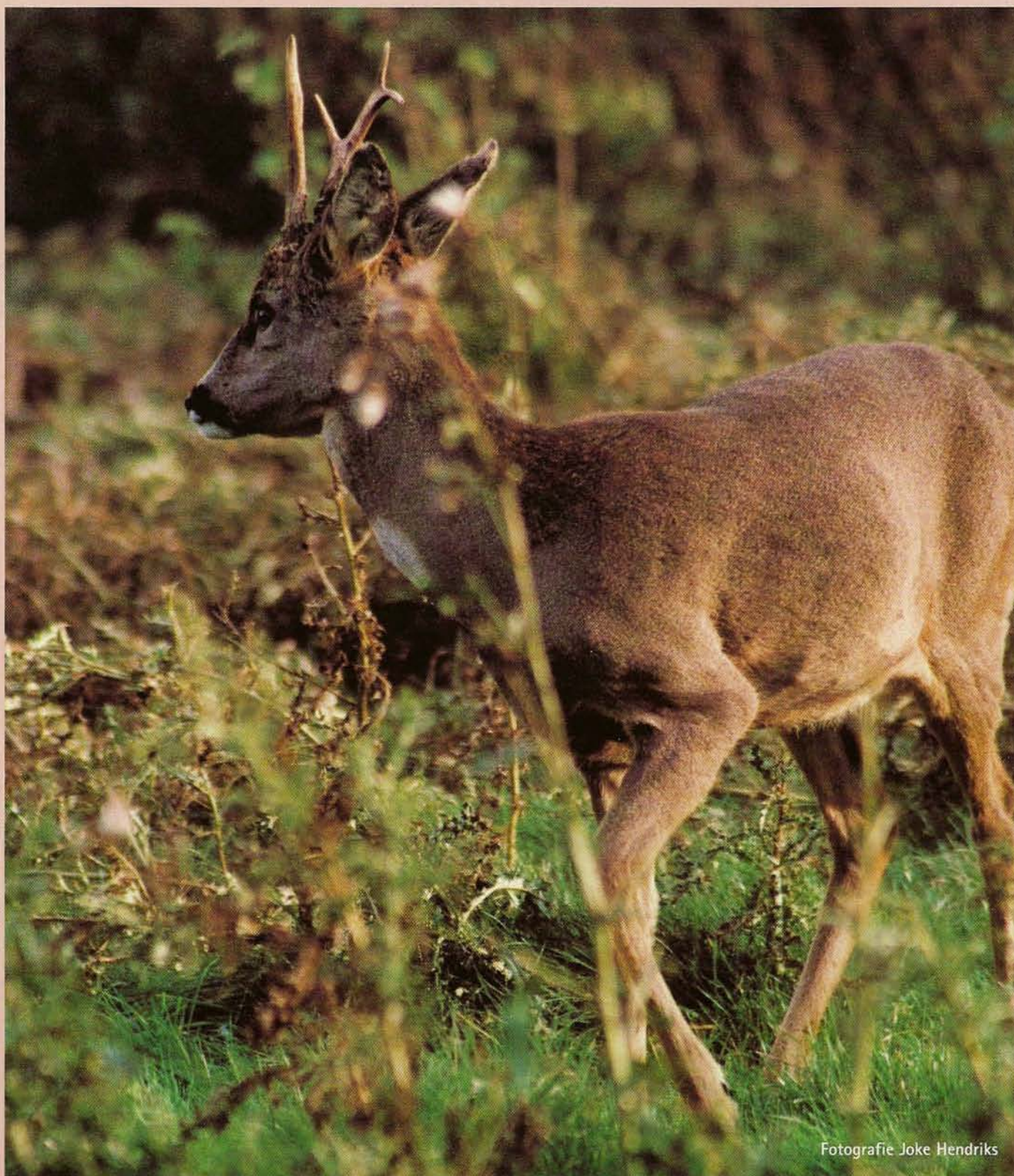
Vorden

Penningmeester Van Nederpelt, die statutair moest aftreden omdat hij het maximale aantal jaren in het bestuur heeft geacteerd, kreeg de ook volgens de statuten mogelijke dispensatie en blijft, onder applaus van de aanwezigen, nog een jaar aan. Sommige tradities zijn dus in deze vergadering overboord gezet. Andere verdienen het evenwel om in stand te blijven. Voor een Vereniging

die zich bewust is van haar waardige en waardevolle geschiedenis, heeft Hotel Bakker in Vorden als plaats van samenkomst terecht een bijzondere betekenis. Het daaraan niet langer houden van de Algemene

Vergaderingen zou het wreed breken met een traditie betekenen. Toch kwam dit punt - ook al een traditie - aan de orde. Maar het argument dat Vorden voor sommigen een flink eind rijden is heeft in een zonnige

lente-weekeind nauwelijks enige kracht. Benieuwd hoe Piet Schenk dit vuiltje oplost. De vraag is: poldermodel ook leidraad voor de Vereniging Het Reewild - of niet?

Fotografie Joke Hendriks

Het welzijn van reeën

Fotografie Sijp de Vries

Voordracht voor de Vereniging Het Reewild, gehouden in Hotel Bakker te Vorden op zaterdag 24 april 1999

Geert W.T.A. Groot Bruinderink
 Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek,
 Postbus 23, 6700 AA Wageningen

Ieder dier op zichzelf is waardevol

Aan zaken als runderen en paarden in natuurgebieden, de internationale handel in dieren, de intensieve veehouderij en een extensiever faunabeheer zoals bedoeld in de Flora- en Faunawet, zitten aspecten van ecologische, economische, veterinaire en ethische aard. In toenemende mate vormen zij onderdeel van het publiek domein en het maatschappelijk debat. Dit komt onder andere omdat een groeiend deel van de Nederlandse bevolking vindt, dat ieder dier op zichzelf waardevol is en dat uit oogpunt van gezondheid en welzijn zorgvuldigheid van handelen is vereist in de richting van dat dier. Dit gaat natuurlijk goed samen met handelsbelangen, die een gezonde veestapel vereisen.

Gezondheid en welzijn

Meer dan voorheen worden thans om die reden, naast de traditionele ecologen, ook veterinairen en filosofen of ethici, betrokken bij het debat inzake natuurbeheer. Begrippen als de-domesticatie voor landbouwhuisdieren die weer wild worden, gehouden en vrij levende dieren, individualisme, holisme, ethische cartografie, potentiële wildheid, authentieke wildheid en intrinsieke waarde van dieren, worden hierbij veelvuldig gebezigd. Niet langer gaat de bezorgdheid slechts uit naar het lot van de landbouwhuisdieren die zijn losgelaten in de natuur. Ook over de van oorsprong daar aanwezige wilde dieren zoals wild zwijn en ree wordt steeds vaker gedebatteerd in termen van gezondheid en welzijn. Dat maakt het debat niet per definitie vruchtbaar, met name omdat opvattingen omtrent wat welzijn van dieren precies inhoudt, sterk uiteen kunnen lopen.

Flora- en Faunawet

Het lijkt zo eenvoudig omdat sommige zaken bij wet zijn geregeld. De Flora- en faunawet regelt dat een dier niet onnodig mag lijden als gevolg van de uitoefening van de jacht (art. 47) en het recht op welzijn is geregeld in de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (art. 36). En die wet geldt voor alle dieren, gehouden of niet-gehouden, dus ook voor de reeën waarover u mij vroeg vandaag te spreken. Reeën verschillen in dit opzicht natuurlijk niet wezenlijk van andere dieren.

Welzijn van de reeën

Vaak lees ik, ook in Capreolus, dat de jager zorgt voor het welzijn van de reeën. Daar wil ik met u bij stilstaan, om dit helder te krijgen. Met positieve omgevingsfactoren als goed weer en voldoende voedsel voorhanden, heeft een dier niet zo veel moeite. We kunnen derhalve stellen dat het welzijn van een dier in hoge mate bepaald wordt door de mate waarin het in staat is te compenseren voor omgevingsfactoren die een negatieve invloed uitoefenen op zijn lichamelijke en geestelijke conditie. Voorbeelden van welzijnsbedreigende factoren die veelal in combinatie met elkaar opereren, zijn klimaat, voedselaanbod, infecties, parasieten, de aanwezigheid van soortgenoten of andere soorten inclusief de mens (competitie, predatie, verstoring), maar ook calamiteiten als brand, storm of overstroming. Aan het effect op de lichamelijke conditie is nog wel iets te meten, maar het welzijn zegt ook iets over de geestelijke conditie en die is veel moeilijker objectief vast te stellen.

Gelet op het aantal bedreigingen zal onder natuurlijke omstandigheden de mate van welzijn zeer variabel zijn, mede omdat het dier niet de absolute controle over zijn eigen welzijn heeft. In de loop van de evolutie heeft het ree wel de nodige antwoorden

moeten vinden op van nature voorkomende factoren die het welzijn bedreigen. Dit kunnen we rechtstreeks afleiden uit het gegeven dat de soort nog bestaat. Altijd heeft het ree strijd moeten leveren met de reeds genoemde welzijnsbedreigende factoren. Je zou kunnen stellen dat het ree juist de resultante van die strijd is in anatomisch, fysiologisch en immunologisch opzicht, maar ook in zijn gedrag.

Omdat elk ingrijpen door de mens inbreuk op de natuurlijke selectie is, is een voor de hand liggende gedachte om het welzijn van het ree dus maar over te laten aan het ree zelf, die zal waarschijnlijk optimaal daarvoor kunnen zorgen. Echter, onder Nederlandse omstandigheden is controle daarover niet voor 100% aan het ree zelf, maar daarover later.

Welzijn van de populatie of van de soort

Er bestaat nog een ander welzijn, namelijk dat van de populatie of van de soort. Voor de faunabeheerder die zich verantwoordelijk voelt voor het welzijn van het ree tot op het niveau van het individuele dier, blijkt sterfte door een combinatie van bijvoorbeeld voedselgebrek en parasieten moeilijk te accepteren, terwijl het in beide gevallen voor een belangrijk deel gaat om aanpassingen van de soort ree aan welzijnsbedreigende omstandigheden. Het welzijn van populaties van een soort of van een soort zelf kan op termijn erg gediend zijn met massale sterfte. Op die manier stijgen de kansen voor het restbestand. Voorafgaand aan die sterfte is het, naar menselijke maatstaven, veelal slecht gesteld met het welzijn van de dieren die het betreft en sterfte zelf is natuurlijk het einde van alle welzijn. De discussie omtrent wel of niet bijvoeren van dieren onder barre winterse omstandigheden, of dit nu gaat om grofwild of om vogels, moet eigenlijk in dit licht worden gezien. Op populatie- of soortniveau

is er vaak niet zoveel aan de hand, omdat dieren in verregaande mate aan winterse omstandigheden zijn aangepast en veelal slechts een fractie het loodje zal leggen. Op individueel niveau echter, kan de nood zeer hoog zijn en iedereen kent de beelden van wilde zwijnen, meerkoeten, eekhoorns etc. die dan uit de mensenhand eten.

Maaknatuur

De reewildbeheerder voert regelmatig ter verdediging aan, dat we de natuur in ons land zelf hebben gemaakt en dus verantwoordelijk blijven voor het beheer van die natuur en in het bijzonder voor het welzijn van het ree. Maar ook in onze 'maaknatuur' zijn reeën onderhevig aan basale ecologische mechanismen en wetmatig-

heden, zoals geboorte en sterfte, maar ook de relatie tussen het voedselaanbod, de conditie en het voortplantingssucces. Dit geldt ook de voor werking van dichtheidsafhankelijke factoren. Ook in onze maaknatuur zal derhalve het ree, wanneer hij ervoor heeft gekozen daar te leven, in beginsel het best voor zijn eigen welzijn kunnen zorgen en is het standpunt van de faunabeheerder wel bijzonder pretentius: niet alleen denkt hij het welzijn van reeën te kunnen meten, maar zelfs daaraan een positieve bijdrage te kunnen leveren, bijvoorbeeld door afschot.

Zoals gezegd heeft een ree niet voor 100% de controle over zijn eigen welzijn. Je zou kunnen stellen dat de verantwoordelijkheid van de reewildbeheerder zich uitstrekt tot

dat gedeelte van het welzijn dat buiten de controle van het ree valt, voor zover dat samenhangt met menselijk handelen. Dit betreft bijvoorbeeld het welzijnsbedreigende effect van het verkeer, van een verontreinigd milieu, van verstoring door de mens, van kanalen met stijle oevers en van maaibalken. Maar niet, zoals gezegd, effecten van het klimaat, van voedselaanbod, van de aanwezigheid van soortgenoten of andere soorten (competitie, predatie, verwonding, verstoring), van parasieten of van calamiteiten als brand, storm of overstroming.

Lijden beëindigen

Neem nu een ree dat aantoonbaar lijdt en niet meer verder kan. De reewildbeheerder kan daaraan vaak niet zien of dat ree controle had over de desbetreffende welzijnsbedreigende factor. In zo'n geval rust de plicht op de reewildbeheerder en ieder ander mens, om dat lijden te beëindigen. In een completer systeem had misschien een lynx of wolf hiervoor gezorgd. Over de verwijdering van deze top-predatoren uit onze natuurgebieden had het ree immers ook geen controle.

Welzijn van de jager

Maar dit sanitaire optreden, de bestrijding van verlaagd welzijn, is geen reguliere reewildjacht. Wat de reguliere reewildjacht in feite doet, is het aantalsniveau op een kunstmatig laag, veelal collectief afgesproken niveau houden, bijvoorbeeld vanwege het risico van schade maar andere motivaties zijn denkbaar. Een niveau dat op zichzelf weinig afbreuk lijkt te doen aan het welzijn van reeën omdat het veelal onder de natuurlijke draagkracht zal liggen, waardoor er 'per capita' dus per dier voldoende voedsel voorhanden zal zijn. Dit principe ligt ten grondslag aan wat in vakjargon Maximum Sustainable Yield wordt genoemd of ook wel Wise Use. Ofschoon de reewildbeheerder daarmee het ecologisch mechanisme van aantalslimitering uitschakelt, lijkt daarmee het welzijn van reeën op korte termijn niet geschaad. Over de lange termijn van een dergelijk beheer durf ik geen uitspraken te doen. Wel durf ik de stelling aan dat hierbij niet slechts de zorg om het welzijn van reeën een rol speelt, maar ook het welzijn van de jager: hij doet het namelijk graag.

Bescheidenheid is hier dus op zijn plaats: *'het ree kan best zonder jager, andersom weet ik het niet.'*

Fotografie Joke Hendriks

Vragen naar aanleiding van de inleidingen over het welzijn van het ree.

Aberson:

hoe zou u welzijn definiëren

en wat is de rol van de mens hierbij?

Door G.J. Spek
Fotografie Joke Hendriks

Groot Bruinderink: de mens zou een aantal zaken kunnen compenseren in relatie tot de aantasting van het leefmilieu en hiermee het welzijn van het ree. Als ecooloog zeg ik: geef zoveel mogelijk ruimte aan natuurlijke processen. Ecosysteem herstel met een top-predator zou uit oogpunt van welzijn een belangrijke bijdrage kunnen leveren. De mens hoort ook in de natuur te staan, een probleem is dat de meeste mensen steeds verder van de natuur komen af te staan. Deze mensen bepalen wel echter het beheer van de natuur. Noemt als voorbeeld dat kinderen relatie leggen tussen kippen en Albert Heijn. Een probleem is dat wij moeten weten wat welzijn voor het ree betekent. Gewichten geven een indicatie het scoren van beenmergvet niet.

Lumey: het is niet relevant hoe wij denken reeën te moeten beheren. De kern is hoe denkt de Nederlandse bevolking hierover.

Het beeld over de Nederlandse jager is allerbelabberdst. De Nederlandse leefsituatie mag je vergelijken met een eilandsituatie. Dus je zult moeten kiezen voor of beheren of verwijderen.

Van Schooten: vraagt wat kunnen we met het begrip welzijn in de praktijk?

Lumey: welzijn is te meten, de vraag is wil je het meten aan het individu of aan een populatie. Elk individu heeft een intrinsieke waarde. Dit wil zeggen naar zijn aard gedragen en voortplanten. Hoe kun je zoiets meten, noemt als voorbeeld de Oostvaardersplassen waardoor inrastering en het ontbreken van grote predatoren en de concurrentie door andere herbivoren overbevolking dus hongersnood ontstaat, waardoor de reproductie wordt beperkt. Hier kunnen de reeën zich dus niet meer naar hun aard gedragen.

Groot Bruinderink: haalt als voorbeeld het engelse debat aan over de hondenjacht op edelherten. De mate van stress is hier aan het bloed gemeten. Je kunt ook de conditie meten, beenmergvet metingen zeggen niets omdat het beenmergvet pas als laatste wordt aangesproken. Het leefgebied is bepalend voor de conditie, noemt als voorbeeld het Aardhuis hert wat op 12 - 13 jarige leeftijd van de Veluwe naar de Oostvaardersplassen is gebracht. Door de biotoop zette dit hert qua gewei niet terug maar kreeg op deze leeftijd belangrijk zwaarder gewei dan in het Veluwe.

Voorzitter: bedankt de inleiders, die in hun verhaal diverse aanknopingspunten en adviezen hebben gegeven. Ter verhoging van het welzijn van de inleiders wordt hun het boek "Wat zegt Raesfeld over reeën" en een paar flessen wijn overhandigd.

Voor u gelezen in: **American
Hunter**, mei 1999

Fotografie Joke Hendriks

Eindelijk een doorbraak tegen Lyme's disease (ziekte van Lyme)? In dit blad wordt bij mijn weten voor het eerst in de jagersliteratuur melding gemaakt van de mogelijkheid om via een entstof voor een groot deel immuun te worden tegen de gifstoffen van de 'bacteria burgdorferi', die uitgescheiden wordt door de teek. Vooral grofwildjagers kunnen in aanraking komen met teken. De menselijke antistoffen zouden vooral werkzaam zijn binnen de teek zelf, omdat deze met het bloed worden opgezogen. Enting moet in drie keer gebeuren, waarna voor 78% op immuniteit gerekend kan worden. Ook voor degenen, die al in aanraking zijn geweest met de ziekte. Nadere inlichtingen: <http://www.lymerix.com.usa>

Wild und Hund 10-99

Een themanummer over de bokkenjacht, met natuurlijk een hoog emotioneel gehalte over eerste bokken en wonderbaarlijke jacht-belevenissen, mooie foto's, maar ook over hondenwerk, hoogzitbouw en meer van die zaken. Een leerzaam nummer.

Verder een heel instructief betoog van de ervaren Wolfram Osgyan, die in 34 jaar tijd 1095 reeën heeft geschoten, dat is ongeveer 32 per jaar. Een leuk aantal, zeker om je ervaring met anderen te delen.

Hij vertelt over kalibers, over blad-, kamer- en lever/maagschoten en de daarbij soms voorkomende vluchtafstanden. Onafhankelijk van het kaliber (hij gebruikt overwegend de .22-250 Remington) vertoont 30% van zijn reeën bij bovengenoemde schoten nog een laatste vlucht van gemiddeld 20 meter.

Bij onze oosterburen is een 'bladschot' het treffen van de driehoek tussen het verlengde van de achterkant van de voorloper, langs het opperarmbeen en inclusief het schouderblad. Alles dat meer naar achter getroffen wordt tot aan het diafragma heet bij hen 'kamerschot'. Bij hun bladschot vlucht het ree gemiddeld iets minder ver dan bij een kamer- of lever/maagschot, echter geen aanmerkelijk verschil. Het 'Duitse' bladschot heeft wel het nadeel van mogelijke beschadiging van het wildbraad.

Een aardige tip is, dat hij meent, dat de eventuele vluchtafstand beperkt kan worden door te schieten als het ree (met de kop naar beneden) aast en niet als het zekert. Hoewel het schieten van enkele reeën statistisch onvoldoende bewijs is om een mening op te baseren, zou het toch aardig zijn om de mening van de Nederlandse jagers over dit laatste te horen. Laat het eens weten.

Wild und Hund 11-99

In dit nummer is een belangrijk thema het redden van reekalveren tijdens maaiwerkzaamheden. In een algemeen artikel gaat Osgyan in op het voorkomen van verliezen, waarin hij bepleit, dat niet alleen de boeren en de plaatselijke jagers, maar bijvoorbeeld ook schoolkinderen geactiveerd kunnen worden. Deze krijgen dan vrij in het kader van 'natuurles' en zij kunnen zich verdienstelijk maken door op een rij een weiland af te zoeken. Naast wildredders bepleit hij het plaatsen van flitslichten (zoals bij wegwerkzaamheden), plastic zakken en zelfs het neerzetten van draagbare radio's, indien pas de volgende morgen gemaaid kan worden.

Enkele 'afzichtelijke' plaatjes laten zien wat er gebeurt, indien een kalf onder de cyclomaaiert terecht is gekomen.

Arndt Bürting gaat in op 'high-tech' kalverenredders in de vorm van apparaten, die temperatuurverschillen in het infraroodgebied registreren. Het Amerikaanse apparaat is een soort camera, die langzaam over het veld gericht wordt en die tot op 150 meter kan werken. Het andere (Duits) is een soort dubbele hengel met sensoren, weegt 3,5 kg en verraaft alleen temperatuurverschillen onder de sensoren. Dus dat wordt even lopen! Hulpmiddelen, die vooral geschikt zijn bij hoog opgaand gras, waar je niet zo gemakkelijk onder kunt kijken.

Kröger gaat in op het zoeken met de hond. Op grote weilanden een oriëntatiepunt aan de overkant in de gaten houden! Hond aan de lijn, als hij neiging vertoont om in te springen.

Dan nog een artikel over kalverenopvang. Dat lukt meestal vrij aardig, maar het laten verwilderen niet. Vooral als alle kinderen uit de straat het beestje dagelijks even moeten aaien!

Wild und Hund 12-99

In een artikel over verkeersslachtoffers wordt aangegeven, wat hiertegen te doen zou zijn. Eigenlijk geen nieuws, wat we in Nederland ook al niet zouden weten. Ook in Duitsland kanttekeningen bij sponsen met luchtjes. Men denkt aan gewenning van het wild voor de wildspiegels, waardoor ze na een jaar of vier minder goed zouden werken. (Kan daarom in verkeersintensieve gebieden meer afschot, met als gevolg een algemeen jongere leeftijd, dan overwogen worden? - jms) Een verkeersdeskundige schat het aantal aanrijdingen in Duitsland op 200.000 per jaar, de lichte en niet geregistreerde gevallen meegerekend. Als gevolg van ontwijkingen en aanrijdingen met de verschillende wildsoorten komen in de republiek jaarlijks 50 mensen om, 3500 worden verwond. Opvallend is, dat het aantal aanrijdingen met geiten verreweg de kroon spant. Rijd je 50 km per uur, dan is de klap te vergelijken met een aanrijding tegen een betonnen blok van 25 x het gewicht van het ree, bij 70 km per uur wordt dat 50 X! Weegt een geit 25 kg en je komt met 70 km/uur aanstuiven, dan rijdt je tegen een betonblok van 1250 kg. Daar kan zelfs een Landrover niet tegen!

In een ander artikel wordt ingegaan op de reactie van wild op auto's. Als je weet, hoe het wild reageert, kun je hier rekening mee houden. Rijd je boven de 90 km/uur, dan zijn beide partijen kansloos. Een ree fourageert graag langs de kant van de weg, maar het vluchtgedrag is als bij de kippen: onberekenbaar. De waarschuwborden halen weinig uit. Een suggestie is, om die borden een oplichtende gele kleur te geven en te waarschuwen voor overstekende olifanten!! In enkele andere bijdragen wordt ingegaan op verschillende (o.a. verzekerings)aspecten van wildschade.

Het Edelhart 2-99

Een interessant artikel van Dick van den Hoorn over zwerfherten in Twente. Verbazingwekkend om te lezen, dat herten 'overkomen' uit de grensstreek van Duitsland om hier nieuwe leefgebieden te zoeken. Helaas zijn dat pogingen, die tot mislukken gedoemd zijn!

Reactie

Op de stukken over ballistiek kwam een reactie binnen van de heer H. Hogeweg, die een interessante webpagina had gevonden bij Norma (<http://www.norma.cc>). Dit is een uitermate handig en leerzaam programma, om je eigen kogelbaan zonder veel moeite te analyseren.

Noodzakelijk om te weten zijn de volgende gegevens

De snelheid van de kogels. De fabriek kan een aanduiding geven, maar ga in dat geval uit van een snelheid, die voor reewildkalibers 4 tot 8% lager kan liggen. Wil je een exacte snelheidsbepaling, ga dan naar een herlader, die meestal wel een snelheidsmeter in huis zal hebben.

Het exacte kogelgewicht.

De ballistische coëfficiënt, die te vinden is in een herlaadboek; vind je dat niet, houd dan .42 aan. De montagehoogte van de kijker (sightline). Dit is de afstand tussen het midden van de kijker en het midden van de kamer. Klik op de webpagina van Norma op 'ballistiek(metrisch)' en stel met de schuifbalken de eigen gegevens in. Weet je a t/m d, gebruik dan 'define your own bullet'.

Het prepareren van het gewei

Fotografie Th. J. Litjens
nr. 1 - zaaglijn

Door P.H. Schneider

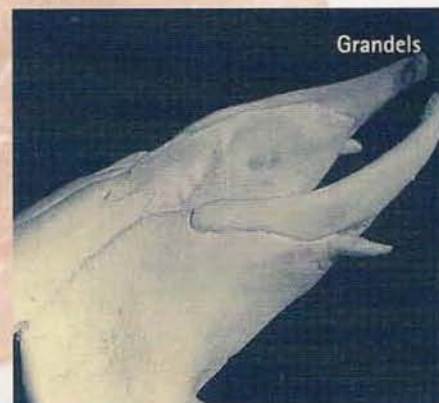
Alweer een aantal jaren geleden hebben we hetzelfde chapter 'het prepareren van het gewei' als eens onder de loep genomen. Maar gezien de nog immer toenemende reewildstand in ons land en de daaraan inherent verbonden groei van jonge reewildjagers die naast het panklaar maken van de bout ook zelf het gewei willen prepareren, volgt hierbij een handleiding. Als keurmeester op diverse jaarlijkse reewildbeheertentoonstellingen krijgen we op dit gebied het nodige broddelwerk te zien. We zeggen wel eens onder elkaar: 'Aan de verzorging van het gewei herken je een beetje de mentaliteit van de jager.'

Indien het op de juiste wijze geschiedt vormt het jarenlang een stuk herinnering voor de jager zelf en aan goed wildbeheer en verantwoording van ons beheer. Het is een slag, maar na een paar keer zelf doen, gaat het vanzelf al een stuk beter.

Waar het in de eerste plaats op aankomt is de stand van de kop in de mal van de zaag. Eigenlijk dient u dit kunstje af te kijken van een routenier. Al het andere wat daarbij komt is bijzaak.

Ga nooit prutsen met een handzaag. Het kan best een keer goed gaan, maar 9 van de 10 keer komt u niet goed uit. En dit nadien herstellen is een heel gedoe waar de meesten de apparatuur niet voor hebben.

Blijft er na het zagen, vooral aan een klein geweitje en knopbokjes, te veel schedel zitten dan wordt het in de kamer, als ze daar tenminste mogen hangen, op den duur zo'n knekelhuis. De belangrijkste foto in het hele verhaal is dan ook foto nr. 1; waar de zaaglijn op staat afgebeeld.

De volgorde van de gehele preparatie is als volgt:

- villen
- zagen
- koken
- schoonmaken
- bleken
- monteren

Het villen

Gebruik hiervoor een vlijmscherp mes. Naast het beoordelen van de leeftijd aan de hand van de kiezen, dient u te letten op de zgn. 'grandelen'. Dit zijn rudimentaire hoektanden die men bij roodwild altijd aantreft, maar bij reeën slechts zelden, namelijk 1 op de 100. En wil men die bewaren dan dient een dergelijke kop op een andere wijze te worden gezaagd. Interessant is ook wanneer je het gewei zelf prepareert, wat je allemaal tegenkomt, waar dat het dier vaak onder geleden heeft, zoals keelhorzel, stootwondingen, paradontose (los zittende tanden), actinomycose (Strahlenpilzkrankheit), blaasvormige botvergroeiing, schotwondingen o.a. hagel of klein kaliber, kaakbreuken, restanten van strikken etc.

Het zagen

Na het villen volgt het zagen. Dus niet eerst afkoken, dit laatste voorkomt versplinteren. In de handel is voor dit karwei een speciale zaag verkrijgbaar die instelbaar is op de grootte van de kop en altijd feilloos recht zaagt en net zoveel bot laat zitten als u wilt. Mocht er onverhoopt toch te veel schedel zijn blijven zitten, dan schuren we dit na het afkoken, bleken en drogen wel weg.

Het koken

Na het zagen volgt het koken van de schedel tegelijk met de beide onderkaken. De kookduur hangt af van de leeftijd, namelijk eenjarige 1/2 uur, tweejarige 3/4 uur, drie jaar 1 uur en ouder 1 1/2 uur. Dus niet langer koken dan nodig, anders valt de boel uit elkaar. Bij het afkoken dient u er op toe te zien dat het gewei zelf met de rozenkransen niet in het kokende water terechtkomt. Ook daarvoor is een speciale houder in de handel die dit laatste voorkomt, maar direct nodig is zo'n geval nou ook weer niet; met een beetje kunst- en vliegwerk gaat het ook zonder. Men kan beschadigingen door het koken met diverse middeltjes nadien herstellen, maar voorkomen is beter dan genezen.

Geweijsjes die nog in de bast zitten, dienen zo te blijven dus niet verwijderen. Om verzekerd te zijn dat een bastbok ook in de toekomst goed blijft, is het raadzaam om het geweijsje alvorens te bleken in formaldehyde ca. 36% aangengelgd met water onder te dompelen gedurende 14 dagen. Na het koken alle vleesresten goed wegkrabben, vooral achter het neusbeen. Gebeurt dit niet perfect, dan gaat het na verloop van tijd onaangenaam ruiken. Sommige doen dat nog op de tentoonstelling!!

Het bleken

Hiervoor gebruiken we waterstofperoxyde 30%. Het snelst werkt dit middel 's zomers in een glazen schaal in de zon na een paar keer inspenselen. In de winterdag met een dun laagje watten of een huishoudtissue en twee dagen laten staan. Zorg ervoor dat de peroxyde niet in aanraking komt met uw handen of het gewei, anders direct afspoelen!

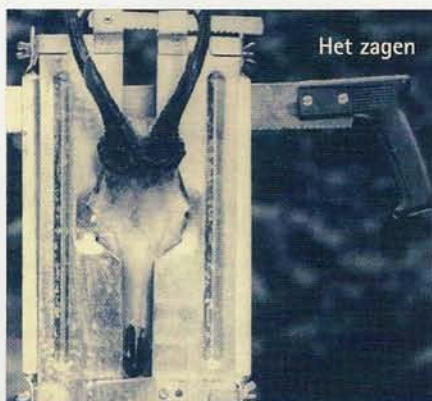
Die beide kaakhelften niet bleken.

Na een dag drogen (niet op de verwarming leggen) kan de schedel, indien nodig, vlak geschuurd worden.

Het monteren

Nu volgt de montage op het schild, hetgeen tegenwoordig heel eenvoudig gaat met een speciaal hiervoor ontworpen klem met 1 schroef. In de achterzijde van het schild worden de beide kaakhelften opgeborgen en voorzien van de datum corresponderend met die voorop de schedel. Is het geweijsje beschadigd door het koken of door de peroxyde dan kan dit met waterbeits of kaliumpermagnaat worden hersteld.

Veel succes toegewenst met dit karwei!

Het zagen

Het bleken

Het monteren

Welzijn van reeën

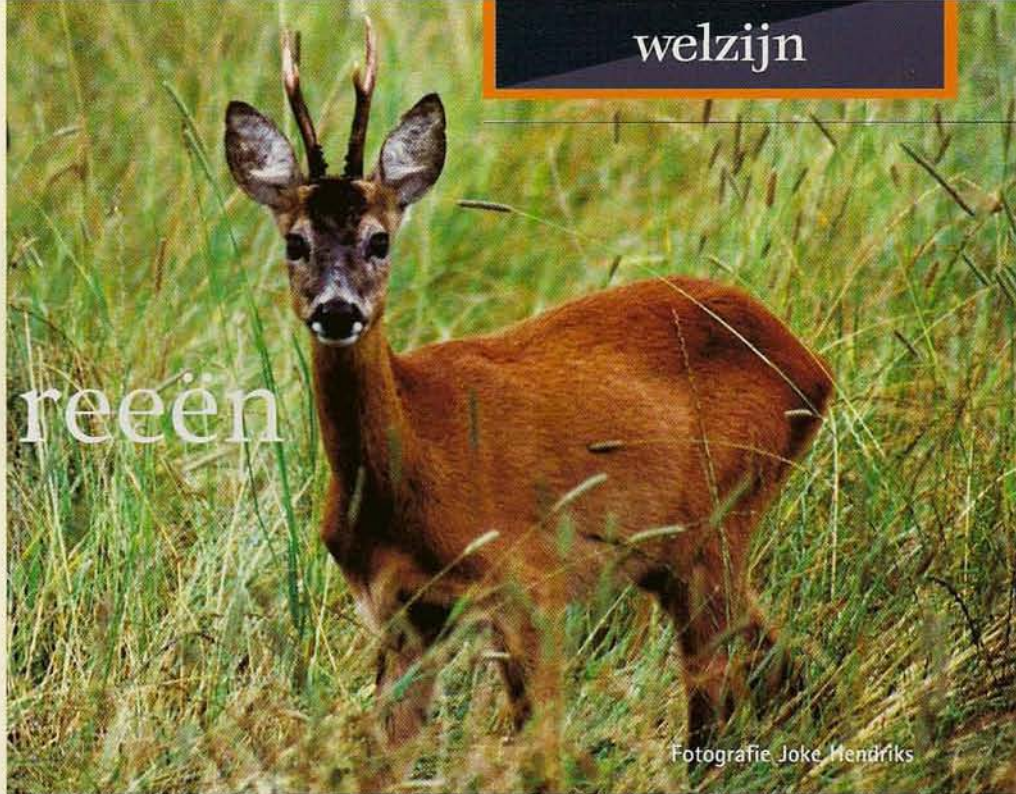
Dr J.T. Lumey

Afdeling Vogels en Bijzondere

Dieren

Fakulteit der Diergeneeskunde

Universiteit Utrecht

Fotografie Joke Hendriks

Gaarne heb ik gehoor gegeven aan het verzoek van uw voorzitter, de heer Schenk, een inleiding te verzorgen met als titel 'Welzijn van het Ree'. Om meteen maar het onderwerp uit de jagershoek te halen en het dier zelf centraal te stellen stel ik voor om voortaan maar te praten over de ree. Volgens van Dale's woordenboek is het immers een mannelijk woord en alleen in jagerstaal onzijdig. De Latijnse naam van de ree, evenals uw gelijknamige verenigingsblad, wordt uitgesproken met de klemtoon op de 3e lettergreep van achteren [*Capréolus capréolus*].

Reesterfte door verhongering

U hoeft er elk jaar aan het eind van de winter de kranten maar op na te slaan om te zien dat het met het welzijn van deze dieren op sommige plaatsen in Nederland slecht is gesteld. Dit jaar was het de reesterfte door verhongering in de Makummernoordwaard en in het Lauwersmeergebied die de krantenkoppen haalde. Vele jaren geleden heb ik al eens in uw verenigingsblad een artikeltje geschreven met betrekking tot het welzijn van de dieren en het dilemma aan de orde gesteld dat de jager gehouden is de reeën te behoeden voor onnodig lijden ten gevolge van de jacht op grond van artikel 19 lid 2 van de Jachtwet, terwijl het onnodig laten lijden van reeën door het nalaten van beheer nog veelvuldig voorkomt.

Argumenten reebeheer

Ik denk dat de nieuwe Gezondheids- en Welzijnswet en de Flora- en Faunawet voor het welzijn van de ree soelaas bieden, maar hierover zal jurisprudentie moeten komen. Als wij spreken over het welzijn van dieren dan kunnen we dit benaderen vanuit de wet

en vanuit de ethiek. Beide aspecten zal ik aanstippen. Maar wettelijke en ethische argumenten alleen zullen niet voldoende zijn om de standpunten van de vereniging met betrekking tot reebeheer in de praktijk te kunnen brengen. In een democratische samenleving als in Nederland zijn de maatschappelijke aspecten ook van groot belang. Als deze worden genegeerd is het pleit verloren.

Nederland zit vol

De populatie reeën in Nederland is sinds de 2e wereldoorlog uitgegroeid van 5000 naar 60.000 dieren. Reeën hebben zich momenteel sterk verbreid over vrijwel geheel Nederland en vrijwel alle geschikte biotopen zijn door reeën bezet. Dat wil zeggen dat Nederland vol zit. De aanwas van reeën bedraagt echter ongeveer 30% per jaar. Zonder aantalreductie zal derhalve de populatie toenemen en zal dit leiden tot overbevolking. Reeën zijn territoriale dieren. Bij overbevolking worden de zwakkere dieren verdreven naar de marginale gebieden. Dit leidt tot chronische stress onder de dieren, ondervoeding, toename van parasitaire infecties, toename van het aantal verkeers-

slachtoffers en bij aanhoudende slechte weersomstandigheden massale sterfte. Dat deze sterfte door voedselgebrek of parasieten een aanpassing van de ree zou zijn aan welzijnsbedreigende omstandigheden, zoals wordt beweerd door tegenstanders van actief beheer, is mijns inziens een drogredentie. Het is geen aanpassing, doch een direct gevolg van het voedseltekort. Om verschillende redenen mag volgens mij deze sterfte niet worden afgedaan als 'natuurlijke' sterfte waar wij als mens geen invloed op zouden moeten of mogen uitoefenen. Het is gebleken dat de ree een cultuurvolger is en zich zeer succesvol heeft aangepast aan het door menselijk toedoen veranderde landschap.

Allerlei kunstmatige veranderingen

Gelijktijdig heeft de mens ervoor gezorgd dat door het aanbrengen van allerlei kunstmatige veranderingen in het landschap de vrije migratie van reeën van het ene naar het andere gebied ernstig is bemoeilijkt. Verder zijn de grote roofdieren niet meer aanwezig die een gezond makend effect op de reepopulatie hebben. De stand wordt in grote

lijnen bepaald door de draagkracht van het gebied met als belangrijke criteria voedselaanbod, dekking en rust. De aanwezigheid van predatoren dooft het optreden van grote pieken en dalen in de populatie uit waardoor over het algemeen massale sterfte door ziektes of ondervoeding veel minder aan de orde is dan bij afwezigheid van deze roofdieren. Bij aanwezigheid van grote predatoren zal er sprake zijn van een meer stabiele populatie, met in het algemeen een betere gezondheidstoestand. Zieke en zwakke dieren worden snel opgeruimd, hetgeen onnodig lijden veelal voorkomt.

Geen welzijnsprobleem

Het verleden heeft geleerd dat daar waar aantalsreductie van de populaties plaatsvindt er geen welzijnsproblemen worden gemeld, maar daar waar men strikt vasthoudt aan het dogma 'de natuur moet zijn beloop hebben' juist de grootste problemen worden gemeld. Het komt er in het kort op neer dat de mens er debet aan is dat er zoveel reeën lopen in het Nederlandse cultuurlandschap en dat de mens verantwoordelijkheid moet nemen voor het beheer van deze populatie. De rol van de mens als predator is onontbeerlijk in het kader van het welzijn van reeën. Diegenen

die een andere mening zijn toegedaan kunnen er in ieder geval niet omheen dat met een verantwoord beheer veel onnodig lijden wordt voorkomen. Hoewel de mens de effecten van predatie door wolf en lynx niet geheel kan evenaren is een actief beheer van de reeënpopulatie door de mens beter dan alles maar op z'n beloop te laten. Het beheer van reeën is zowel vanuit dierethisch standpunt (dus het niet laten lijden van individuele dieren) als eco-ethisch standpunt (dus het voorkomen van al te grote fluctuaties in de populatie door het ontbreken van predatoren) verdedigbaar.

De wetgever

Welke mogelijkheden biedt de wetgever voor het beheer van reeën als straks de Jachtwet niet meer van toepassing is? Hiervoor zullen we kijken naar de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en naar de Flora- en Faunawet. De Flora- en Faunawet heeft in artikel 4 reeën aangemerkt als beschermde inheemse diersoorten. Volgens artikel 9 is het verboden deze dieren te doden of anderszins te bemachtigen. Volgens artikel 32 behoren alleen haas, fazant, patrijs, wilde eend, konijn en houtduif tot 'wild'. De term 'grofwild' is in vergelijking met de huidige Jachtwet vervallen.

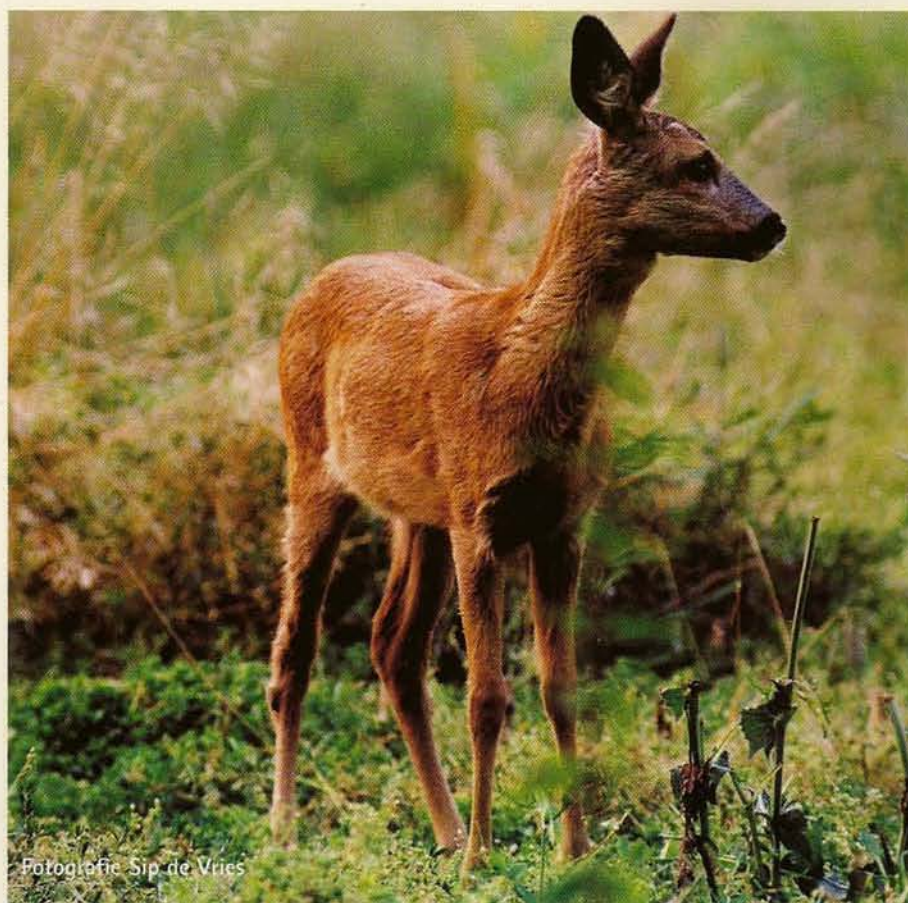
Benuttingsjacht op reeën is in de toekomst niet meer mogelijk. De Vereniging het Reewild zal binnenkort ook niet ontkomen aan een naamsverandering omdat reeën geen 'wild' meer zijn. Echter Titel III van de F&F Wet gaat over vrijstellingen, ontheffingen en vergunningen. Afdeling 1 gaat over bijzondere vrijstellingen, ontheffingen en vergunningen. In Paragraaf 3 Artikelen 65 tot en met 74 worden de mogelijkheden beschreven die er zijn om beschermde dieren (o.a. reeën) te beheren in het kader van voorkoming van schade en in het belang van de veiligheid en volksgezondheid. Deze ontheffingen worden verleend door Gedeputeerde Staten en zullen in het algemeen moeten worden aangevraagd door samenwerkingsverbanden van jachthouders de z.g. Faunabeheereenheden. Afdeling 2 gaat over Overige vrijstellingen en ontheffingen. Artikel 75 zegt dat bij of krachtens AMVB vrijstelling kan worden verleend voor beheer van beschermde dieren met het oog op andere eveneens bij AMVB aan te wijzen belangen.

Welzijn als ontheffing

Hier ligt volgens mij een mogelijkheid om het welzijn van reeën middels AMVB aan te laten wijzen als mogelijkheid voor een ontheffing. Dus straks is het alleen mogelijk om reeën te beheren op grond van argumenten als veiligheid, volksgezondheid en schade. De vereniging zou een belangrijke rol kunnen vervullen bij het laten aanwijzen van het welzijn van reeën middels AMVB als belang op grond waarvan een overige vrijstelling kan worden verleend. Als argumenten om dit te doen zou de vereniging artikelen 36 en in sommige gevallen wellicht art 37 van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren kunnen aandragen. De Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren verstaat onder dieren, dieren die worden gehouden, met dien verstande dat artikel 36 tevens van toepassing is op dieren die niet worden gehouden. In artikel 36 staat dat het verboden is om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid en het welzijn van een dier te benadelen. Voorts is een ieder verplicht hulpbehoevende dieren de nodige zorg te verlenen.

Een valide argument

Het gebied de Oostvaardersplassen herbergde oorspronkelijk ongeveer 250 reeën. Na introductie van heckrunderen, konickpaarden en edelherten en plaatsing van een hek rond

Fotografie Sip de Vries

Fotografie Joke Hendriks

het gebied was er spraken van een explosieve toename van de geïntroduceerde dieren terwijl de oorspronkelijke reepopulatie terugging van 250 naar minder dan 50 dieren. Het lijkt me dat als een jachthouder de reeën in zijn gebied laat verhongeren doordat de draagkracht van het gebied is overschreden dat hij wellicht in strijd handelt met dit wetsartikel. Het lijkt me in ieder geval een valide argument op grond waarvan beheer van deze dieren zou moeten kunnen worden toegestaan. Artikel 37 dat gaat over gehouden dieren zegt dat het de houder van een dier verboden is aan een dier de nodige verzorging te onthouden. Dit artikel lijkt op reeën niet van toepassing omdat het geen gehouden dieren zijn, hoewel na het plaatsen van een raster deze situatie toch wel erg dicht wordt benaderd. Maar ook Artikel 2.1. van de Flora- en Faunawet zou van toepassing kunnen zijn. In dit artikel staat dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Voorts staat in Artikel 2.2. dat de zorg Y (in ieder geval inhoudt) dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen, of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel alle maatregelen te nemen, teneinde die gevolgen te voorkomen. Het lijkt derhalve dat er voldoende argumenten

en mogelijkheden zijn om beheer van reeën met als argument 'welzijn van de ree' te bepleiten. Tot zover ogenschijnlijk geen onoverkomelijke problemen, hoewel er nog wel het nodige werk moet gebeuren. Er is echter een ander veel groter probleem, namelijk de onderliggende oorzaak dat het een en ander zover is gekomen.

Het imago van de jager

Het imago van de jager in Nederland is zowel door gedrag van de individuele jager als door uitstraling van de KNJV dermate slecht dat er nauwelijks maatschappelijk draagvlak is voor ree-beheer door jagers. De KNJV heeft tot op het laatste moment gepleit voor het uitzetten van fazanten en de jacht op eendevoerputten proberen te behouden. Uit de naam blijkt al dat het een vereniging is waar de jager centraal staat en niet een vereniging waar het dier centraal staat. Het is een vereniging voor de jagers en niet voor de dieren. Kortom een vereniging die geen oog heeft gehad voor de veranderingen die hebben plaatsgevonden in de maatschappij en daarom de boot heeft gemist.

Professionele krachten

Hoewel er niets op tegen is om grofwild duurzaam te benutten en de jacht daarop onder voorwaarden plaats te laten vinden zoals dat over vrijwel de hele wereld gebeurt

is door de arrogantie van de Nederlandse Jager dit in Nederland in de toekomst niet meer mogelijk. De samenleving is best te overtuigen van de noodzaak van ree-beheer, maar dan niet door plezierjagers doch door professionele krachten. Ondanks de goede argumenten voor het beheer van reeën zal dit in de toekomst niet zonder meer mogelijk zijn.

Dierenbescherming

De Dierenbescherming heeft een veel beter oog voor Maatschappelijke aspecten. Deze organisatie speelt, overigens met ónjuiste argumenten, handig in op het bambi-sentiment van het publiek om leden te werven en gaat er volledig aan voorbij dat bij het nalaten van beheer van reeën in de Nederlandse situatie de dieren hier de dupe van worden. Bij overschrijding van de draagkracht in bepaalde gebieden zullen de dieren verhongeren en creperen.

Maatschappelijke acceptatie vergroten

Indien de Vereniging het reewild echt iets wil doen aan de verbetering van het welzijn van reewild dan zal zij naar mijn mening dit op overtuigende wijze aan het publiek duidelijk moeten maken. Zij zal zich rigoureus moeten distantiëren van het, al dan niet terecht, imago dat kleeft aan zogenaamde plezierjagers teneinde bij het publiek geloofwaardig over te komen. Teneinde de maatschappelijke

acceptatie te vergroten en niet in de laatste plaats in het belang van het welzijn van reeën lijkt het wenselijk aanvullende cursussen voor reebeheerders te verzorgen die zowel theoretisch als praktisch zijn georiënteerd. De vereisten voor reebeheerders moeten in samenspraak tussen de vereniging en de wetgever een basis krijgen in de wet.

De theorie

De theorie zou, zonder uitputtend te zijn, de volgende aspecten kunnen omvatten: beoordeling van de kwaliteit van het biotoop, anatomie, fysiologie en populatiebiologie van reeën. De belangrijkste ziekten. Inventarisatie en beoordeling van reeën en hun voederplanten in het veld, conditiemeting door middel van beoordeling van beenmergvetgehalte, leeftijdsbepaling. Wijze van beheer. Wettelijke aspecten.

De praktijk

De praktijk moet in ieder geval omvatten inventarisatie en beoordelen van reeën in het veld, het ontweiden van reeën, keuring van reeën in het veld, leeftijdsbepaling, verzamelen van materiaal voor nader onderzoek voor conditiemeting. Daarnaast lijkt het wenselijk eens per jaar het inschieten van de buks op de baan en controle op acceptabel resultaat verplicht te stellen. Niet alleen het publiek wenst goed gekwalificeerde personen die regelmatig trainen maar het is ook voor de te doden ree essentieel dat het schot goed af komt.

Selectief afschot

Selectief afschot van jonge, oude of verzwakte dieren vanaf een hoogzit geeft de beste kans op het evenaren van de resultaten van een predator. Drijfjachten op reeën zoals in België nog plaatsvinden zijn uit ethisch oogpunt verwerpelijk omdat er betere alternatieven voorhanden zijn. De vereniging zou actief stelling moeten nemen tegen deze praktijken en haar leden die deelnemen aan deze praktijken.

Samenwerking

De Vereniging het Reewild zou in samenwerking met diverse instanties en personen een leidende rol kunnen spelen bij de certificering van reebeheerders die als vooropleiding in ieder geval het jachtexamen moeten hebben gehaald. Vooruitlopend op vastlegging van het een en ander middels AMVB's zou het op basis van vrijwilligheid kunnen opstarten. Ik zou me kunnen voorstellen dat de theorie

wordt opgetekend in een door de vereniging uit te geven handboek onder verantwoordelijkheid van onafhankelijke docenten. Op deze wijze kan de gecertificeerde reebeheerder zich officieel kwalificeren voor reebeheer hetgeen de maatschappelijke acceptatie zeker ten goede zal komen.

Jaarlijkse evaluaties

De klassieke reewildtentoonstellingen moeten plaatsmaken voor jaarlijkse evaluaties van het afschot gebaseerd op draagkrachtbepalingen tot stand gekomen middels tellingen, conditiemetingen van aselekt geschoten kalveren, en beoordeling van het biotoop. Voor alle duidelijkheid: als we het welzijn van de ree centraal stellen zal bij de draagkrachtbepalingen de conditie van de reeën zelf een belangrijke rol spelen. Beenmergvetgehaltes van een opperarmbeenderen van aselekt verkregen kalveren uit een bepaald gebied zeggen wat dat betreft meer dan meer dan schade aan beplanting.

Fotografie E. v.d Kroon

Voorlichting Provinciale overheid

Daar het beheer van reeën door gedeputeerde Staten moeten worden goedgekeurd zal er op het niveau van de provinciale overheid vanuit de vereniging voorlichting moeten worden verzorgd teneinde de noodzaak van reebeheer duidelijk te maken. De vereniging zou hier standaard voorlichtingsmateriaal voor kunnen ontwikkelen. Wetenschappelijk onderzoek zou een belangrijke peiler moeten worden voor reebeheer en structurele samenwerking met instellingen en onderzoekers die zich met onderzoek bij reeën bezighouden zou een hoge prioriteit moeten hebben.

Wetenschappelijke adviesraad

De vereniging zou een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad in het leven kunnen roepen met vertegenwoordigers uit diverse disciplines, die zich bezig houdt met planning en control van wetenschappelijk onderzoek. Teneinde niet in dogmatische discussies te vervallen is het van belang dat de weten-

Fotografie Sip de Vries

schappelijke leden de uitvoering van de doelstelling van de vereniging onderschrijven en zich niet principieel opstellen tegen een actief beheer.

Permanente tentoonstelling

Voorts zou kunnen worden gedacht aan het inrichten van een permanente tentoonstelling van de vereniging eventueel in samenwerking met of als onderdeel van een ander museum of opleidingsinstituut. Hier zouden dan materialen voor studie kunnen worden tentoongesteld zowel voor cursisten als voor het publiek. Structurele samenwerking met instanties die zich reeds bezighouden met genoemde aspecten lijkt wenselijk. Zonder uitputtend te zijn valt te denken aan de Stichting Reeënonderzoek Nederland, de Stichting Reeënbeheer Nederland en de Stichting Reeënopvang. Ook ogenschijnlijk minder voor de hand liggende overheidsinstanties als het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en de Faculteit der Diergeneeskunde verrichten onderzoek aan reeën waarbij de vereniging een belangrijke bijdrage aan kan leveren. Door alle activiteiten te bundelen kan er een optimaal gebruik worden gemaakt van onderzoekgegevens.

Faunafonds

Het Faunafonds (Artikel 83 Flora- en Faunawet) bevordert wetenschappelijk onderzoek, voorlichting en opleiding ter voorkoming van schade door dieren en zou een rol kunnen spelen bij financiering van door de wetenschappelijke adviescommissie goedgekeurde onderzoeksprojecten of projecten van de vereniging met betrekking tot voorlichting en opleiding.

Samenvatting

Samenvattend zou ik willen besluiten met de opmerking dat de vereniging voldoende argumenten en mogelijkheden bezit om een duurzame aanwezigheid van een gezonde reeënpopulatie in Nederland middels een actief beheer te kunnen verdedigen. Met gebruik van de juiste argumenten en kwaliteitsgaranties en met het achterlaten van het negatieve imago van de zogenaamde plezierjager moet het mogelijk zijn om een maatschappelijk draagvlak en derhalve politieke bereidheid te krijgen voor het creëren van voorwaarden voor een dergelijk beheer.

"Een geit kwam kijken"

Reebronst

Door P.H. Scheinder

Fotografie Joke Hendriks

Voor de echte reewildliefhebber is de bronsttijd in de zomer een absoluut hoogtepunt. Vaak ontmoet je dan bokken in je veld die je nog nooit eerder bent tegengekomen. De bronst vangt aan rond half juli en duurt ongeveer tot half augustus. Hij is op zijn best bij warm en drukkend weer, in tegenstelling tot bij het roodwild in oktober waar de heldere nachten koud dienen te zijn.

Blatten

Wanneer het koud en regenachtig weer is, verloopt de reebronst mat en weinig spectaculair. Er zijn diverse hulpmiddelen in de handel die je bij het zogenaamde 'blatten' of 'fiepen' kunt gebruiken. Het is als met zoveel jachtuitdrukkingen die allemaal uit het Duits zijn overgekomen; de zogenaamde 'Germanismen'. Zo ook het 'blatten'. Nog een enkele jager verstaat de kunst om een bok in die periode middels een beukenblad naar zich toe te lokken. Maar het aantal mechanische

Buttolo

middelen is in de loop van de tijd sterk uitgebreid. Er zijn nu instrumentjes waarmee je verschillende reegeluiden kunt laten horen.

Een kwestie van oefenen

Denk nu vooral niet dat je met de aanschaf van een dergelijk apparaat als een soort moderne rattenvanger van Hamelen het veld in kunt trekken, want die komt beslist bedrogen uit. Goed fiepen op de juiste tijd, plaats en hoe is een kunst op zichzelf. Maar het is als

het gevolg had dat de bok ging drijven! Hoofdzaak bij het fiepen is dat je weet waar dat het wild zich ophoudt en dan nog kom je af en toe voor verrassingen te staan.

Uitrusting

Tot de uitrusting behoren de volgende attributen:

- Gedekte kleding die geen enkel lawaai maakt (bijvoorbeeld loden)
- Drieënige zitstok die met een riem over de schouder gedragen kan worden.
- Pet of hoed om het witte gelaat enigszins af te dekken
- Kijker met rubber afgedekt
- Fiep met een touwtje om de hals (het kan voorkomen dat je al fiepend dient aan te strijken en daarbij heb je beide handen nodig!)
- Schoenen of laarzen die geen geluid geven

Waar gaan we aanzitten?

Het beste is op een hoogzit, alwaar je in verschillende richtingen mogelijkheden hebt en minder last van verwaaiing. Zorg ervoor dat de laatste 100 meter absoluut geluidloos begaanbaar is, dus de berspaadjes van tevoren opkuisen. Ik heb het weleens gehad dat argeloze wandelaars mij op de dag stonden te bekijken, als ik middenin het bos aan het harken was, zo met een gezicht van die man is óók ver weg!

Het fiepen

Bij het fiepen kan men het beste vóór een boom gaan zitten of achter een boom staan. Een allereerste vereiste bij het aanzitten is de wind! Vooral de oudere slimmerik gaat in de regel eerst wind halen!! Gaat hij schelden dan is het voorlopig bekeken. Wanneer men kans gezien heeft ongezien en ongehoord op de plaats van bestemming te komen, vang dan pas na een kwartier aan met fiepen. In de regel dient men de bok van het licht naar het donker te lokken dus van het veld richting bos. Fiepen is tegen de schemering beter dan overdag, behalve tijdens het hoogtepunt van de bronst. Het kiezen van de aanzitplaatsen in verband met de windrichting dient men weken voor de bronst gereed te hebben.

Günther Reitmayer

Jaren geleden heb ik eens kennism gemaakt met een Duitse houtvester Günther Reitmayer alwaar in die familie al tot in de vierde generatie de 'Reitmayer Universal Blatter' wordt vervaardigd waarop meerdere

soorten loktonen geproduceerd kunnen worden. En u zult het niet geloven, maar ik heb in o.a. Tsjechië in een heuvelachtig terrein bokken gefiept vanaf 600 meter! Het was net alsof je aan een touw trok.

De reeblatter kost ongeveer DM 60 en is te bestellen bij onderstaand adres:

Familie Günther Reitmayer
Oberried 30
94256 Drachselried
Duitsland
004999451350

Eveneens zijn hier geluidsbandjes verkrijgbaar.

met zoveel zaken, alles is te leren, maar het blijft een kwestie van oefenen. Een bijkomend voordeel zijn de geluidsbandjes die verkrijgbaar zijn en waarmee je je geproduceerde geluid kunt corrigeren. Vroeger heb ik veel gebruik gemaakt van de 'buttolo', een rubberen bal die je kon inknippen. Maar de mijne stond te hoog van toon met als gevolg dat meestal een geit kwam kijken. Die dacht dat haar kalf riep. Soms had ik hiermee geluk wanneer ze een bok in haar kielzog meeman. In het buitenland heb ik eens met diezelfde 'buttolo' tijdens een aanzit tot driemaal toe een geit naar me toegelokt tot een meter of 15 die dan vervolgens verwaaiing kreeg en iedere keer weer scheldend afsprong.

Fiepen na 10 augustus

Het meeste succes heb ik gehad met fiepen na het hoogtepunt in de bronst, namelijk na 10 augustus. De meeste geiten zijn dan beslagen en in deze periode krijg je praktisch iedere bok op de lopers. Denk niet dat zoiets lukt vóór die tijd wanneer de bok nog bij de geit staat. In mijn jonge jaren kon ik het toch niet laten zoiets te proberen wat dan vaak

Reewildbeheer

Door J.L. van Haften en J. Brinkman

Colloquium

Begin dit jaar hielden Tim Boerrigter en Maarten Ledeboer, studenten aan de Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein in Velp, tijdens een colloquium 'Reewildbeheer' hun 'Handleiding voor het opstellen van een reewildbeheerplan' en een reewildbeheerplan van de WBE Achterveld (als voorbeeld) ten doop.

Handleiding Reewildbeheerplan

Voor velen die een reewildbeheerplan moeten schrijven of een bestaand plan willen verbeteren is deze handleiding, aangevuld met zeer nuttige bijlagen betreffende het aanspreken van het ree, populatiedynamica, levenswijze, richtlijnen volgens Laser, in te vullen formulieren, jaarrondtellingen en draagkracht modellen bijzonder welkom. Vanwege het feit dat het reewild zich meer dan voorheen ook buiten de bosrijke biotopen bevindt was de bestaande biotoopwaarderingmethode niet geheel toereikend.

Aanpassing waarderingsmethode

Speciaal in het kleinschalige cultuurlandschap bleek dat zelfs met weinig dekking reewild aanwezig kon zijn en vaak in hogere dichtheden dan de waarderingsmethode aangaf. Daarom is, gebruik makend van de gegevens uit verschillende kleinschalige reewildbiotopen, de methode op één punt iets gewijzigd. Wij weten hoe belangrijk de grens dekking/veld (in de waarderingsmethode met 'Veldgrenspercentage' aangeduid) voor de aanwezigheid van reewild is. In de genoemde gebieden was dit percentage vaak aanzienlijk hoger dan 80%, soms zelfs meer dan 200%!

In de niet gewijzigde methode hield de waardering op bij 80% en meer. Dit hebben wij nu veranderd in: 80% - 100%: 15 punten; 100% - 200%: 20 punten en meer dan 200%: 30 punten.

Relatie, dichtheid en conditie

Verder hebben wij gezien wanneer wij een te hoge reewildstand de meest gewenste dichtheid zo veel mogelijk laten benaderen dat dan de gewichten van het reewild toenamen. Dat wil zeggen dat de conditie van de reeën verbeterde, hetgeen met name in de ontwikkeling van de geweitjes van jaarling bokjes werd weerspiegeld. Knopbokjes komen in het gebied waar wij nu 30 jaar op speciale manier het reewild beheren praktisch niet meer voor en ongeveer 70% van de jaarlingen zijn nu gaffels of zesendertjes. Daarom is het juist om het lichaamsgewicht van de geschoten reeën te noteren om te zien hoe dit in de loop der tijd verandert en ook om vast te kunnen stellen wanneer de stijging van het gewicht niet meer verder doorzet. Dan heeft men namelijk de juiste dichtheid van het reewild voor dat bepaalde terrein c.q. WBE bereikt.

Fotografie Sip de Vries

Evaluatie gegevens

Door het volgen dus van de gewichten bouwt men een controle in, waarmee de theorie van het reewildbeheer wordt getoetst aan de praktijk. Het bijstellen van het reewildbeheerplan naar aanleiding van deze controle is dan een mogelijkheid die wij tot nu toe onvolgende hebben benut. De resultaten hiervan zullen van gebied tot gebied verschillend zijn vanwege de vele factoren die invloed hebben op de conditie van het reewild. Daarom is het werkelijk van belang na een aantal jaren over te gaan tot een evaluatie. Dit zal de bruikbaarheid van deze controle aantonen en zal de gezondheid en het voortbestaan van het reewild in de diverse biotopen van ons land garanderen.

Activiteiten

De Regio West- en Midden Brabant organiseert voor de derde keer in successie één dag cursus "Reewildbeheer" op een zaterdag in augustus of september. De cursus wordt gehouden in Hotel Bellevue, Dorpsstraat 26 te Chaam.

De prijs is hieronder vermeld, binnen deze regio krijgt u ook nog voor hetzelfde geld een lunch aangeboden.

Wij verzoeken de deelnemende leden hun kennissen en vrienden, die nog geen lid zijn hiervoor te interesseren.

De cursus wordt gegeven door de heer Cees van Geel uit Esbeek; "n crack op reewildgebied.

U kunt zich, indien u geïnteresseerd bent (en ook de ouderen onder ons kunnen er nog wat van opsteken!) opgeven aan de cursusleider:

de heer J. van de Linden,
Esscheweg 228, 5262 LD
VUGHT, 073-6562499

De deelnemers ontvangen zo spoedig mogelijk bericht omtrent de definitieve datum.

De Regio Achterhoek vraagt de mensen die de basiscursus hebben gevolgd PR werk te verrichten onder de hun bekende jagers en deze te stimuleren de basiscursus te doen.

U kunt middels de basiscursus u kennisniveau verder verhogen. U kunt zich binnen deze Regio melden bij D.J. Gussinklo, zijn telefoonnummer is 0315-617552.

De Regio Veluwe/Betuwe houdt dit jaar voor de tweede keer de basiscursus Reewildbeheer en wel op 2 en 9 september (20:00 tot 22:00 uur).

De bijbehorende excursie 'effecten van reeën op de vegetatie', wordt in overleg met de cursisten op 2 september gepland.

Er zijn nog enkele plekken beschikbaar! U kunt zich opgeven bij het secretariaat van de Vereniging.

Overige Activiteiten Regio Veluwe/Betuwe

25 september Wilddackers/biotooptverbetering:
Dhr. B. Boers, Hoofd Faunabeheer van de Stichting Nationaal Park de Hoge Veluwe, zal op het terrein van de Hoge Veluwe nadere toelichting geven over dit onderwerp. Deze activiteit zal plaatsvinden van 09.30 uur tot ± 13.00 uur.

12 oktober Panklaar maken ree: Deze avond zal worden verzorgd door dhr.

Schimmel van de fa. Brinkhorst uit Ede [de Klomp]. De locatie zal nog nader bekend worden gemaakt.

16 november Kappen schedel/leeftijdsbepaling: Deze avond zal plaatsvinden in de Dierenkliniek, de Driest 2 te Barneveld en zal worden verzorgd door het bestuurslid dhr. H. van der Woude.

Leden van de regio die belangstelling hebben voor een bepaalde activiteit, dienen dit voor 1 september a.s. te melden bij het secretariaat, Kamillelaan 11, 3925 RG Scherpenzeel.

Basicursus Reewildbeheer.

Deze staat ook open voor niet-leden. Het cursusgeld bedraagt voor deze categorie f 175,- in plaats van f 125,-. Hierdoor zijn deze mensen automatisch één jaar lid van de Vereniging.

Alle deelnemers ontvangen na voltooiing van de cursus een getuigschrift.

Algemene ledenvergadering 2000

De algemene ledenvergadering is vastgesteld op zaterdag 15 april 2000. Wilt u dit al vast noteren?

Nieuws van onze ledenservice

Nieuw adres Ledenservice & Administratie
De Ledenservice & Administratie van de Vereniging Het Reewild gaat verhuizen. Na 15 jaar de administratie te hebben gevoerd vanuit Leusden luidt het nieuwe adres per 1 augustus 1999:

Ledenservice & Administratie
Vereniging het Reewild,
Aldewei 12, 8711 BT Workum
Telefoonnummer: 0515-543234
Fax: 0515-543202

Het nieuwe antwoordnummer van de Vereniging luidt (ook per 1 augustus 1999):

Vereniging Het Reewild
Antwoordnummer 2101
8710 VA Workum

Mededeling van het bestuur

De verwerking van de reacties op de nieuwe doelstelling van de Vereniging in de vorm van de Mission Statement vraagt meer tijd dan gepland. De definitieve Mission Statement zal daarom in het herfstnummer worden geplaatst.